

Brüssel, 18. november 2020
(OR. en)

12848/20

COHOM 85
COPS 396
CFSP/PESC 987
RELEX 884
CONUN 206
COSCE 12
DEVGEN 168
FREMP 119
JAI 976

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024)

- Nõukogu järeldused
  - ELi tegevuskava
-

Delegatsioonidele edastatakse nõukogu järeldused ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) kohta ning käesoleva dokumendi lisas ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024), milles nõukogu leppis kokku 17. novembril 2020 kirjaliku menetluse teel vastavalt nõukogu kodukorra artikli 12 lõike 1 esimesele lõigule.

Nõukogu järeldused

ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) kohta

1. Täna seisavad inimõigused ja demokraatia silmitsi väljakutsetega ja nende olemus on seatud kahtluse alla. Sellega seoses võtab nõukogu vastu lisas esitatud ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024). Nõukogu peab tervitatavaks ühisteatist ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) ning võtab teadmiseks Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja Euroopa Komisjoni 25. märtsil 2020 esitatud ühissetepaneku võtta vastu nõukogu soovitus Euroopa Ülemkogule otsuse vastuvõtmise kohta, milles määratakse kindlaks ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) kaudu saavutatavad liidu strateegilised eesmärgid.
2. Kõnealuse tegevuskavaga kinnitab nõukogu taas Euroopa Liidu kindlat pühendumust edendada universaalseid põhiväärtusi kõigi jaoks veelgi. Euroopa Liidu sise- ja välispoliitika aspektide aluseks on jätkuvalt inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriigi põhimõte ja inimõiguste austamine.
3. Inimõiguste ja demokraatia olukord maailmas on ebaühtlane. Kuigi on tehtud suuri edusamme, tuleb tegeleda inimõiguste universaalsuse ja jagamatuse oponentidega ning kodanikuühiskonna tegutsemisruumi sulgumisega ja demokraatias toimuva tagasilangusega. Samuti kerkivad esile uued võimalused ja ohud, mis on eelkõige seotud tehnoloogia arengu ja üleilmsete keskkonnaprobleemidega.

4. Kriisiolukorras pannakse inimõiguste tagamine ja demokraatlike väärtuste austamine erilisel proovile. Praegune COVID-19 pandeemia ja selle sotsiaal-majanduslikud tagajärjed avaldavad üha suuremat negatiivset mõju kõigile inimõigustele, demokraatiale ja õigusriigile, süvendavad olemasolevat ebavõrdsust ja suurendavad survet haavatavas olukorras olevatele isikutele. Investeerimine inimõigustesse, demokraatiasse ja õigusriigi põhimõtetesse on oluline, et saavutada õiglasem, keskkonnahoidlikum, vastupidavam ja kaasavam ühiskond. Nõukogu rõhutab, et inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte austamine ning sooküsimusi arvessevõttev lähenemisviis püsivad jätkuvalt COVID-19 pandeemiale reageerimise ja sellest taastumise keskmes. EL kohustub tagama, et meie reageerimisel austatakse kõigi väärikust ja inimõigusi ilma igasuguse diskrimineerimiseta. Kedagi ei tohi kõrvale jätta ega ühtegi inimõigust eirata.
5. Uues inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas (2020–2024) sätestatakse ELi ambitsioonid ja prioriteedid konkreetsete meetmete võtmiseks välissuhete valdkonnas järgmise viie aasta jooksul.
6. EL ja selle liikmesriigid kasutavad kõiki oma vahendeid kõigis välistegevuse valdkondades, et keskenduda ELi ülemaailmsele juhtrollile järgmistes üldistes prioriteetides ja seda veelgi tugevdada: üksikisikute kaitse ja võimestamine; vastupanuvõimelise, kaasava ja demokraatliku ühiskonna ülesehitamine; üleilmse inimõiguste ja demokraatia süsteemi edendamine; uute tehnoloogiate võimaluste ärakasutamine ja nendega seotud probleemide lahendamine; tulemuste saavutamine üheskoos tegutsemise kaudu. EL ja selle liikmesriigid edendavad inimõiguste täielikku kasutamist naiste ja tütarlaste poolt, soolist võrdõiguslikkust ning naiste ja tütarlaste võimestamist esmatähtsa ülesandena kõigis oma tegevusvaldkondades. Nende prioriteetide elluviimise olulised elemendid on sõltumatu kodanikuühiskond, kodanikuühiskonna tegutsemisruumi võimaldamine ning inimõiguste kaitsjate toetamine ja kaitse.

7. Tegevuskava tõhusaks rakendamiseks on vaja kõigi osalejate ja sidusrühmade kooskõlastatud tegevust. Sellega seoses väljendab nõukogu heameelt liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja juhtrolli üle ELi inimõiguste ja demokraatia alase poliitika järjepideva ja sidusa rakendamise edendamisel. Nõukogu tunnustab ELi inimõiguste eriesindaja olulist tööd ja peab tervitatavaks tema kesket rolli 2020.–2024. aasta tegevuskava rakendamise suunamisel.

8. ELi delegatsioonid ja bürood on koos liikmesriikide saatkondadega tegevuskava eesmärkide saavutamisel esirinnas. EL teeb tihedat koostööd teiste riikide ning rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonidega. Kodanikuühiskonna organisatsioonid on olulised partnerid ja nendega konsulteeritakse kogu tegevuskava rakendamise ajal. Nõukogu tagab tõhusad järelemeetmed ja jälgib korrapäraselt edusamme. Nõukogu kutsub kõiki partnereid üles aitama ühiste jõupingutustega kaasa tegevuskava edukale elluviimisele ning edendama inimõigusi ja demokraatiat kõikjal maailmas.

ELI INIMÕIGUSTE JA DEMOKRAATIA TEGEVUSKAVA (2020–2024)

ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas (2020–2024) määratakse kindlaks ELi ja selle liikmesriikide eesmärgid ning prioriteedid selles valdkonnas suhetes kõigi kolmandate riikidega. Inimõigusi ja demokraatiat edendatakse järjepidevalt ja sidusalt kõigis ELi välistegevuse valdkondades (nt kaubandus, keskkond, areng, terrorismivastane võitlus). Jätkuvalt on väga oluline tagada ELi sise- ja välispoliitika sidusus. COVID-19 pandeemia puhkemine näitab, kui tähtsad on mitmepoolsus, ülemaailmne koostöö ja solidaarsus. Inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte austamine ning soo aspekti arvestav lähenemisviis peavad jätkuvalt seisma pandeemiale reageerimise ja maailmamajanduse taastumise keskmes. See tegevuskava aitab kaasa kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamisele ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisele.

Tegevuskava tõhus rakendamine eeldab ELi ja liikmesriikide **kooskõlastatud tegevust**; samal ajal tuleb austada eri institutsioonilisi rolle ja pädevusi (liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja / komisjoni asepresident, keda abistab Euroopa välisteenistus, Euroopa Komisjon, nõukogu ja liikmesriigid). Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja on jätkuvalt oluline poliitiline osaleja ja tal on keskne roll tegevuskava rakendamise suunamisel, et teha kestlikke edusamme. Euroopa Parlamendil on inimõiguste ja demokraatia edendamisel oma eriline roll ja tähtsus.

Tegevuskavas määratakse kindlaks üldised eesmärgid ja prioriteedid, mida hakatakse järgmise viie aasta jooksul üle võtma ja rakendama kõigil tasanditel: liikmesriikide ning piirkondlikul ja mitmepoolsel tasandil. Operatiivsest seisukohast tegutsetakse partnerriikides kohapeal **viies tegevussuunas**. Kohaldatakse soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist, et tagada soo aspekti arvestamine kõigis käesoleva tegevuskava meetmetes.

Eesliini rakendajaks on üle 140 **ELi delegatsiooni ja asutuse** üle kogu maailma ning **liikmesriikide saatkonnad**, kes kohandavad prioriteete ja eesmärke kohaliku olukorraga ning annavad teada tulemustest. ELi delegatsioonid teevad tegevuskavaga loodud raamistikus koostööd liikmesriikidega, et seada konkreetsed viie aasta prioriteedid riikides, kus nad tegutsevad. Selle töö toetuseks tagatakse **kindlad rahalised ja poliitilised vahendid**. Eesmärke aitavad saavutada programmid ja projektid riigi, piirkondlikul ja üleilmsel tasandil ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonid ja operatsioonid.

Eesmärkide saavutamiseks on vaja süstemaatiliselt ja kooskõlastatult kasutada **kõiki** ELi käsutuses olevaid **vahendeid**, mille hulgas on:

- **poliitilised, inimõigustealased ja valdkondlikud poliitikadialoogid** kolmandate riikide ja piirkondlike organisatsioonidega;
- inimõiguste- ja demokraatiaalased **riigistrateegiad**;
- nõukogu **järeldused**;
- ELi **üldiste tariifsete soodustuste kava** rakendamiseks tehtavad dialoogi- ja vaatlusmissioonid;
- **mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027** valdkondlikud ja geograafilised programmid, eriti uus naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahend (konkreetne projekti- ja programmikorraldus sõltub kontekstist);
- **mitmepoolsetel ja piirkondlikel inimõiguste foorumitel** võetavad meetmed, nagu ELi juhitud temaatilised ja geograafilised resolutsioonid, mis käsitlevad mitmesuguseid inimõigustealaseid küsimusi, toetus muudele asjakohastele resolutsioonidele, ELi avaldused ja sekkumised, osalemine interaktiivsetes dialoogides, avalikes aruteludes ja infotundides, inimõigusi ja demokraatiat toetavad üritused;

- inimõigusi ja demokraatiat toetavad **avaldused**, nagu **avaliku diplomaatia ja strateegilise kommunikatsiooni** alased tegevused, teadlikkuse suurendamise kampaaniad, avalikud ülesastumised ja demaršid, millega mõistetakse hukka inimõiguste rikkumised ja kuritarvitamised ning tunnustatakse inimõiguste edendamiseks ja kaitseks võetud meetmeid;
- peamiste rahvusvaheliste inimõigustealaste lepingute, kaasa arvatud tööõiguslaste põhikonventsioonide, rahvusvahelise humanitaarõiguse põhidokumentide ning asjakohaste piirkondlike inimõigustealaste õigusaktide ratifitseerimist ja rakendamist **toetav tegevus**;
- inimõiguste kaitsjate **kohtuprotsesside** vaatlemine ja inimõiguste kaitsjate otsene toetamine;
- **ELi 13 inimõigustealast suunist**¹ – ELi delegatsioonidele ja liikmesriikide saatkondadele ELi inimõiguspoliitika edendamiseks mõeldud vahendid;
- **valimisvaatlusmissioonid** ja nende järelmeetmed;
- korrapärane **dialoog** kodanikuühiskonna, inimõiguste kaitsjate, inimõigustega tegelevate riiklike asutuste, ettevõtlussektori ja muude asjaomaste sidusrühmadega;
- koostöö **inimõigustega tegelevate mitmepoolsete institutsioonide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) inimõigustealaste lepingute järelevalveorganite ja erimenetluste mehhanismidega**;
- **piiravad** meetmed;
- ELi delegatsioonide töötajatele suunatud sihtotstarbelised **koolitused**.

¹ https://eeas.europa.eu/generic-warning-system-taxonomy/404_en/8441/Human%20Rights%20Guidelines.

1. ÜKSIKISIKUTE KAITSMINE JA VÕIMESTAMINE

Üksikisikute kaitsmine ja võimestamine tähendab, et kõigile tagatakse täielikud kodaniku- ja poliitilised ning majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused. Kõigi inimeste võimestamine (põhimõttel „kedagi ei jäeta maha“) tähendab, et igaüks saab kasutada kogu oma võimekust ühiskonna võrdse ja aktiivse liikmena. Ühiskondliku ühtekuuluvuse, solidaarsuse ja usalduse alustala on inimväärikuse, vabaduse, demokraatia, võrdsuse, õigusriigi põhimõtte ja inimõiguste austamine, seda nii riigi ja kodanike kui ka kodanike omavahelistes suhetes. EL ja selle liikmesriigid edendavad naistele ja tütarlastele inimõiguste täieliku kasutamise tagamist, soolist võrdõiguslikkust ning naiste ja tütarlaste võimestamist esmatähtsa ülesandena kõigis oma tegevusvaldkondades.

1.1 Inimeste kaitsmine ning ebavõrdsuse, diskrimineerimise ja tõrjutuse kaotamine

- a. Töötada kõikjal maailmas surmanuhtluse kaotamise nimel. Riikides, kus surmanuhtlus on endiselt kasutusel, nõuda miinimumstandarditest kinnipidamist ning tegutseda selle nimel, et saavutada surmanuhtluse moratorium, mis oleks esimene samm selle kaotamise suunas.
- b. Püüelda kõikjal maailmas piinamise ning julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise või karistamise kaotamise poole selle ennetamise, keelamise, süüdlaste vastutusele võtmise ja ohvritele tekitatud kahju heastamise teel ning edendada muu hulgas piinamisvaba kaubanduse liitu. Toetada vanglate ja muude kinnipidamiskohtade sõltumatut järelevalvet.

- c. Toetada ja kaitsta inimõiguste kaitsjaid ja nende esindajaid ning pöörata tähelepanu küsimusele, kuidas nende töö mõjutab nende perekonda. Tagada ELi kaitsemehhanismide kaudu inimõiguste kaitsjate abistamine. Võtta arvesse erilist ohtu, millega seisavad silmitsi teatavad, sealhulgas naissoost ja keskkonnakaitsega tegelevad inimõiguslased. Teha tööd selle nimel, et inimõiguste kaitsjate olulist rolli tunnustataks kõikidel tasanditel, sealhulgas avaliku toetuse avaldamise kaudu nende tööle. Tagada muu hulgas seaduslike maavaldusõiguste, töötaja õiguste, loodusvarade, keskkonnaküsimuste, rahumeelse kogunemise ja ühinemise vabaduse, põlisrahvaste õiguste (nagu need on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis) ja kliimamuutustega seotud üksikjuhtumite ning ettevõtjapoolsetest kuritarvitustest tulenevate juhtumite nähtavus, toetada võetud meetmeid ja juhtida igale juhtumile tähelepanu.
- d. Suurendada jõupingutusi, et tagada tsiviilelanike, aga ka tsiviil- ja humanitaartaristu kaitse relvakonfliktides, ning teha tööd rahvusvahelise humanitaarõiguse rakendamiseks ja levitamise edendamiseks, muu hulgas piirkondlike ja riiklike osalejatega tehtava koostöö kaudu.
- e. Võtta täiendavaid meetmeid, et võidelda mis tahes alusel toimuva diskrimineerimise kõikide vormide vastu, pöörates erilist tähelepanu mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormidele, sealhulgas soo, rassi, nahavärvi, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste iseärasuste, keele, usu või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, varandusliku seisuga, sünnipära, puude, vanuse, seksuaalse sättumuse ja/või soolise identiteedi alusel toimuvale diskrimineerimisele.
- f. Kutsuda kõiki riike üles austama, kaitsma ja täitma vähemuste, sealhulgas rahvus-, etniliste, usuliste ja keeleliste vähemuste inimõigusi, seda kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste normide ja standarditega.
- g. Edendada parimate tavade ja saadud kogemuste jagamist partnerriikidega rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja seonduva sallimatuse vastast võitlust käsitlevate strateegiatega ja poliitikameetmete valdkonnas.
- h. Tõhustada meetmeid, et ennetada inimeste diskrimineerimise, sallimatuse, vägivalla ning mõtte-, südametunnistuse- ning usu- ja veendumusvabaduse kasutamise alusel tagakiusamise kõiki vorme ja nende vastu võidelda.

- i. Tõhustada meetmeid soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks ning kõigi naiste ja tüdrukute kõigi inimõiguste täielikuks tunnustamiseks, et nad saaksid neid võrdselt ja täielikult kasutada, ja nende võimestamiseks, ilma et toimuks vähimatki, sealhulgas mitmekordset ja läbipõimunud diskrimineerimist, ja rakendades soo aspekti arvestavat lähenemisviisi ning aidades nii kaasa kõigi nõukogu kinnitatud ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavade rakendamisele.
- j. Astuda välja seksuaalse ja soolise vägivalla kõikide vormide (kaasa arvatud sellised sotsiaalsed normid ja tavad nagu naiste suguelundite moonutamine, tütarlastest imikute tapmine, lapsega sõlmitud, varajased ja sundabielud) ja diskrimineerimise kaotamise, ennetamise ja nende suhtes kaitse pakkumise eest. Teha koostööd Euroopa Nõukogu taoliste oluliste rahvusvaheliste osalejatega, et tagada naiste- ja tütarlastevastase vägivalla ennetamise ja käsitlemise kohustuse üleüldine täitmine, nagu seda nõutakse rahvusvahelistes õigusaktides. Euroopa Nõukogu Istanbuli konventsioonis, mille on ratifitseerinud 21 ELi liikmesriiki, määratakse kindlaks standardikogum vägivalla ennetamiseks, ohvrite kaitsmiseks ja kuritegude toimepanijate vastutusele võtmiseks, et saavutada kõigi naiste ja tütarlaste jaoks vägivallavaba elu. Juhtida põlvkondadevahelise võrdõiguslikkuse foorumil soolise vägivalla vastase tegevuse koalitsiooni.
- k. Võtta meetmeid kõigi inimõiguste edendamiseks, kaitsmiseks ja täielikuks järgimiseks ning Pekingi tegevusprogrammi ning rahvastiku ja arengu rahvusvahelise konverentsi tegevusprogrammi² ning nende läbivaatamist käsitlevate konverentside tulemuste täielikuks ja tulemuslikuks rakendamiseks ning edendada selles kontekstis jätkuvalt seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi³. Kinnitada jätkuvalt oma kindlat tahet edendada, kaitsta ja tagada iga inimese õigus omada täielikku kontrolli ning otsustada vabalt ja vastutustundlikult oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud küsimuste üle ilma diskrimineerimise, sunni ja vägivallata. Rõhutada jätkuvalt vajadust tagada üleüldine juurdepääs igakülgele, kvaliteetsele ja taskukohasele seksuaal- ja reproduktiivterviselasele teabele ja haridusele, sealhulgas põhjalikule seksuaalkasvatusele, ning tervishoiuteenustele.

---

² https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.177_20.pdf.

³ https://www.consilium.europa.eu/media/24004/european-consensus-on-development-2-june-2017-clean_final.pdf.

- l. Võtta edasisi meetmeid, et ennetada ja taunida lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste (LGBTI) inimeste vastase diskrimineerimise ja ahistamise kõiki vorme ja võidelda sellise diskrimineerimise ja ahistamise, sealhulgas LGBTI-inimeste vastase vägivalda, vaenukõne ja vaenukuritegude vastu. Mõista aktiivselt hukka diskrimineerivad seadused, meetmed ja tavad, sealhulgas vastastikusel nõusolekul põhinevate samasooliste suhete kriminaliseerimine, ning aktiivselt nende vastu võidelda.
- m. Toetada jätkuvalt lapse õiguste austamist, kaitset ja täitmist. Edendada ja rakendada meetmeid, et kõiki lastevastase vägivalda vorme ennetada, nende vastu võidelda ja neile reageerida. Abistada partnerriike lastekaitse süsteemide loomisel ja tugevdamisel. Toetada kvaliteetse alternatiivhoolduse väljatöötamist ning vanemateta laste asutusepõhiselt hoolduselt kvaliteetsele perekonna- ja kogukonnapõhisele hooldusele üleminekut.
- n. Seista selle eest, et eakad saaksid kõiki inimõigusi igal ajal kasutada ning et eakate vajadustele oleksid tagatud piisavad ja kestlikud lahendused.
- o. Toetada kooskõlas rahvusvahelise õigusest tulenevate rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustuste ja standarditega ning olemasolevatele poliitika- ja õigusraamistikele tuginedes inimõigustel põhinevat lähenemisviisi, mille keskmes on haavatavas olukorras olevad isikud, sealhulgas rändajad, pagulased, varjupaigataotlejad, riigisisised põgenikud ja kodakondsuseta isikud. Tugevdada riikide, kodanikuühiskonna ja ÜRO partnerite suutlikkust rakendada seda lähenemisviisi ning toetada meetmeid integratsiooni, sotsiaalse ühtekuuluvuse ja kvaliteetsetele teenustele juurdepääsu tagamiseks, austades täielikult ELi ja liikmesriikide pädevusi.
- p. Toetada meetmeid, mille eesmärk on maandada kliimamuutustest, keskkonnaseisundi halvenemisest ja elurikkuse vähenemisest inimõigustele (näiteks õigus elule, tervishoiule, puhtale joogiveele ja ohututele sanitaartingimustele, toidule, piisavale eluasemele ja elatustasemele) avalduvat suurt riski ja märkimisväärset mõju, sealhulgas vähendada kliimapõgenike probleeme.

1.2 Inimeste võimestamine

- a. Luua tingimused naiste ja tütarlaste võimestamiseks ning neile täieliku, tõhusa ja sisulise osalemise ning võrdse esindatuse tagamiseks kõigis eluvaldkondades, kaotades muu hulgas soostereotüübid ja käsitledes selliseid struktuurilise ebavõrdsusega seotud probleeme nagu sooline digilõhe. Soo aspekti arvestatakse kõigis käesoleva tegevuskava meetmetes, kaasa arvatud neis, mille eesmärk on parandada integratsiooni, sotsiaalset ühtekuuluvust ja kvaliteetsetele teenustele juurdepääsu.
- b. Toetada riigiasutusi kõigile õigusliku identiteedi andmisel, eelkõige üldise sündide registreerimise tagamisel.
- c. Teha tööd selle nimel ning toetada ja tagada, et lapsi ja noori kaasatakse sisuliselt neid puudutavate otsuste tegemisse kõikidel tasanditel, sealhulgas ELi poliitika kujundamisse ja rakendamisse, ja et nad osalevad selles aktiivselt.
- d. Kutsuda kolmandaid riike üles ratifitseerima ja rakendama ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni. Aidata kaasa hoiakuliste, institutsiooniliste ja keskkonnatõkete ennetamisele ja kõrvaldamisele. Tagada taristu, transpordi ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ligipääsetavus ning kaasavad teenused (näiteks kvaliteetne haridus, sealhulgas kaugõpe, tervishoid, õigusemõistmine ja tööhõive).
- e. Toetada põlisrahvaid, edendades nende osalemist asjaomastes inimõigus- ja arenguprotsessides ning kaitstes vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku põhimõtet neid mõjutavate kõigi otsuste puhul.

1.3 Põhivabaduste edendamine ning kodanikuühiskonna ja poliitilise tegutsemisruumi suurendamine

- a. Julgustada tunnustama kodanikuühiskonna olulist rolli kestliku arengu eesmärkide saavutamisel ja inimõiguste edendamisel ning seda rolli toetama.
- b. Edendada turvalist ja soodsat keskkonda kodanikuühiskonna kui täieõigusliku kaasarääkija jaoks, sealhulgas anda pikaajalist strateegilist ja paindlikku toetust selle suutlikkuse suurendamisele ja sisulisele osalemisele riigi, piirkondlikul ja üleilmsel tasandil. Mõista hukka sellised seadused (sealhulgas meelevaldsed menetlused ja piirangud, eelkõige seoses välisrahastamisega), mis piiravad põhjendamatult inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike, meediatöötajate ja kodanikuühiskonna tööd, ja võidelda asjakohaste meetmetega selliste seaduste vastu.
- c. Töötada välja vahendid, et avastada kodanikuühiskonna tegutsemisruumi sulgemise ja demokraatia taandarengu varajased märgid, sealhulgas digitehnoloogia kasutamine ning terrorismivastase võitluse meetmete ja erakorralise olukorra varjus ebaproportsionaalsete meetmete kasutamine, ja neile reageerida. Tugineda parimatele tavadele ning toetada jõupingutusi kodanikuühiskonna tegutsemisruumi sulgemise ja demokraatia taandarengu ennetamisel ja võitluses sellise sulgemise ja taandarengu vastu ning töötada välja vahendid kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ja demokraatliku ruumiga seotud väljakutsete ja võimaluste jälgimiseks ja prognoosimiseks.
- d. Kaitsta ja edendada väljendusvabadust, meediavabadust ja meedia mitmekesisust nii veebis kui mujal ning teabele juurdepääsu. Võtta väärinfo vastu võitlemiseks meetmeid, mille hulka kuuluvad üldsuse teadlikkuse suurendamine väärinfost ja sellevastase võitluse meetmete alase avaliku arutelu edendamine.
- e. Aidata kaasa ajakirjanike ja meediatöötajate turvalisusele ja kaitsele, sealhulgas töötades väljendusvabadusele soodsa keskkonna loomise nimel ning mõistes hukka nii veebis kui ka mujal praktiseeritavad rünnakud ning muud ahistamise ja hirmutamise vormid, ning käsitleda naisajakirjanike ees seisvaid erilisi ohte. Tagada, et ajakirjanikud, keda ahistatakse, hirmutatakse või ähvardatakse, saavad abi inimõiguste kaitsjate jaoks mõeldud ELi kaitsemehhanismide kaudu. Toetada meediaalgatusi ja pöörduda riigiasutuste poole, et ennetada kõnealust vägivalda ja mõista see hukka, ning võtta tulemuslikke meetmeid karistamatuse lõpetamiseks.

- f. Hoida ära rahumeelse kogunemise ja ühinemise vabaduse rikkumisi ning võtta rikkumise vastaseid meetmeid, sealhulgas juhul, kui rikkumised mõjutavad kodanikuühiskonna organisatsioone ning töötajaid ja tööandjaid.
- g. Kutsuda üles kaasavale dialoogile ning poliitiliste kriiside ja massimeeleavalduste rahumeelsele lahendamisele kooskõlas inimõigusstandarditega. Suurendada kodanikuühiskonna suutlikkust, aga ka poliitikas osalejate suutlikkust reageerida spontaansete kodanikuliikumiste kaebustele inimõigusstandardeid järgides. Mõista hukka rahumeelsete meeleavaldajate hirmutamist, ähvardamist ja nende vastu suunatud vägivalda.
- h. Edendada ja toetada kõigi inimeste õigust usule ja veendumusele ning nende õigust usku mitte omada. Kaitsta inimeste õigust oma usku või veendumust väljendada, muuta või sellest taganeda, kartmata vägivalda, tagakiusamist või diskrimineerimist. Mõista hukka ebaproportsionaalsed usu- ja veendumusvabaduse piirangud ja võtta nende vastu asjakohaseid meetmeid.
- i. Toetada religioonidevahelisi dialooge ja suhelda usupõhiste osalejatega ning hinnata, kuidas on neid võimalik kaasata inimõiguste kaitsmisel ja edendamisel, kestliku arengu eesmärkide saavutamisel ja rahu tagamisel, konfliktiennetusel, lepitamisel ja vahendamisel, ning leida koostöö ÜRO käimasolevate algatustega.
- j. Võtta toetusmeetmeid, et kaitsta akadeemilist vabadust, haridusasutuste autonoomiat ning nende võimet pakkuda e-õppe ja kaugõppe kursuseid. Edendada inimõigustealase hariduse juurutamist inimõigustealase hariduse ülemaailmse programmi alusel.

1.4. Majanduslike, sotsiaalsete, kultuuriliste ja töötaja õiguste tugevdamine

- a. Tugevdada inimõiguste ja keskkonna, sealhulgas kliimamuutuste seotust ELi välistegevuses. Toetada tegevust, millega suurendatakse teadlikkust kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise mõjust ja tagajärgedest inimõigustele.
- b. Kaasata majanduslikud, sotsiaalsed, kultuurilised ja töötaja õigused tulemuslikult ELi inimõigustealastesse dialoogidesse partnerriikidega, tagades koostoime muude konsultatsioonide ning kestlikku arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra (GSP+) ning erikorra „Kõik peale relvade“ vaatlusmissioonidega.
- c. Propageerida täisleppimatust lapstööjõu kasutamise ja sunniviisilise töö kaotamist. Toetada partnerlusi kõikidel tasanditel, töötaja õigusi ELi kaubandussuhetes, hoolsuskohustuse edendamist ülemaailmsetes tarneahelates ning jõupingutusi ILO sunniviisilise töö konventsiooni protokollitratifitseerimise edendamiseks.
- d. Toetada avaliku sektori asutuste rolli selliste keskkonnanormide vastuvõtmisel, mille puhul on tagatud, et nad vastavad eesmärgile tagada ohutu, puhas, tervislik ja kestlik keskkond, edendades sealhulgas häid valitsemistavasid ja kogukonnapõhisust loodusvarade majandamise valdkonnas ning õigusriiki, juurdepääsu teabele, üldsuse kaasamist otsuste tegemisse ning juurdepääsu õigusemõistmisele keskkonna ja kliimaküsimuste valdkonnas.
- e. Abistada riigiasutusi selliste toidu-, maa-, loodusvara-, elamu- ja kinnisvaraalaste õigusnormide, tegevuspõhimõtete ja programmide väljatöötamisel ja rakendamisel, milles arvestatakse inimõigustega.
- f. Toetada üldist juurdepääsu puhtale, piisavale ja taskukohasele joogiveele, sanitaaringimustele ja hügieenile ning juhtida seoses nende valdkondadega tähelepanu inimõigustele.
- g. Vähendada ebavõrdsust, võideldes vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu ning edendades mittediskrimineerivat juurdepääsu sotsiaalteenustele, sealhulgas kvaliteetsetele ja taskukohastele terviseteenustele, ning kaasavale ja võrdsetel võimalustel põhinevale kvaliteetsele haridusele, sealhulgas kaugõppele. Suurendada valdkonnaspetsialistide suutlikkust reageerida eranditult kõigi haavatavas olukorras olevate isikute konkreetsetele hooldusvajadustele.

- h. Toetada terviseedendust ning võrdset juurdepääsu ennetavatele terviseteenustele ja iga inimese õigust võimalikult heale tervisele, eelkõige kriisiperioodidel, pöörates erilist tähelepanu inimestele, kes kannatavad diskrimineerimise ja tõrjutuse all.
- i. Edendada inimväärset tööd ja töö inimkeskset tulevikku ajakohastatud ELi lähenemisviisi abil, millega tagatakse aluspõhimõtete ja põhiõiguste austamine tööl, kõigi õigus turvalistele ja tervisele ohututele töötingimustele ning vägivalda- ja ahistamisvaba töökeskkond. Edendada sotsiaaldialoogi ning asjassepuutuvate ILO konventsioonide ja protokollide ratifitseerimist ja tulemuslikku rakendamist. Tugevdada üleilmsete tarneahelate vastutustundlikku haldamist ja juurdepääsu sotsiaalkaitsele.
- j. Parandada võõrtöötajate töötingimusi, kaotades muu hulgas kõik sunniviisilise töö ja ärakasutamise vormid. Toetada kolmandates riikides töötavaid võõrtöötajaid, eelkõige naisi, ja nende kogukondi, et nad saaksid kaitsta oma õigusi, anda probleemidest teada, pöörduda kohtusse ja korraldada oma huvide kaitset.
- k. Edendada kultuuriliste õiguste austamist, tagades mitmekesisuse ja kultuurilise identiteedi väljendamise ning edendades kultuuripärandi säilitamist.

1.5 Õigusriigi ja õiglase kohtumõistmise toetamine

- a. Edendada õigusriiki, toetada sõltumatu ja erapooletu kohtusüsteemi tugevdamist, seista vastu kohtunike ja riikide kohtusüsteemide survestamisele väljastpoolt ning edendada õigust õiglasele kohtumõistmisele, et tagada inimõiguste austamine õigusemõistmisel.
- b. Edendada õigustepõhist ja soo aspekti arvestavat õigusemõistmist, õiguskaitse ja õigusabi kättesaadavust, sealhulgas tasuta õigusabi ja digitaalse innovatsiooni kaudu, keskendudes kõige haavatavamas olukorras olevatele inimestele.

- c. Toetada vaidluste kohtuvälise lahendamise inimõigussõbralike mehhanismide loomist ja tugevdamist kui taastava õiguse edendamise viisi ning vähendada õiguslikke, praktilisi ja muid tõkkeid õigusemõistmisele inimõiguste rikkumiste ohvrite puhul.
- d. Toetada lapsesõbralike kohtusüsteemide väljatöötamist kõigi laste jaoks, kes puutuvad õigussüsteemiga kokku ja/või kellelt on võetud vabadus.
- e. Toetada vabadusest ilma jäetud isikute kinnipidamistingimuste ja kohtlemise parandamist kooskõlas rahvusvaheliste standarditega.

1.6 Vastutusele võtmine, karistamatusevastane võitlus ja üleminekuperioodi õigusemõistmise toetamine

- a. Luua uus horisontaalne kogu maailmas rakendatav inimõiguste rikkujate vastane ELi sanktsioonirežiim, et tõkestada tõsiseid inimõiguste rikkumisi ja kuritarvitamisi kõikjal maailmas.
- b. Töötada välja terviklikud ELi lähenemisviisid, et tagada vastutusele võtmine, eelkõige raskeimate kuritegude ning inimõiguste rikkumiste ja kuritarvitamiste puhul, ning toetada ohvreid õiguskaitse saamisel, ühendades riiklikud ja rahvusvahelised jõupingutused ning tuginedes ELi poliitikameetmete näiteks järgmistes valdkondades: Rahvusvaheline Kriminaalkohus, lapsed relvakonfliktides, naised, rahu ja julgeolek, konfliktidega seotud seksuaalse ja soolise vägivalla ohvrid, üleminekuperioodi õigusemõistmine ning piinamise ja muu väärkohtlemise vastane võitlus.
- c. Edendada Rooma statuudi ja selle täiendavuse põhimõtte riiklikku rakendamist, eelkõige tugevdades liikmesriikide kriminaalõigussüsteeme.
- d. Teha koostööd rahvusvaheliste ja hübriidkriminaalkohtute ning ÜRO mehhanismidega, mille ülesanne on toetada rahvusvahelise humanitaarõiguse ja inimõiguste rikkumiste alase teabe kogumist, konsolideerimist, säilitamist ja analüüsi.
- e. Toetada riigisiseseid algatusi, et võidelda inimõiguste rikkujate ja kuritarvitajate karistamatuse vastu, ning üleminekuperioodi õigusemõistmist, muu hulgas tugevdades kontakte ÜROga.

- f. Edendada aktiivselt meetmeid, et hoida ära kadunuks jääma sundimisi ja kohtuväliseid hukkamisi.
- g. Edendada jätkuvat poliitilist pühendumist kaitsmise kohustuse (R2P) põhimõttele ja selle rakendamisele, soodustades dialoogi ja osalemist ÜRO kontekstis ning kasutades seda kontseptsiooni konkreetsete riikide olukordade analüüsivahendina. Seada prioriteediks ELi varajane tegevus massikuritegude ennetamiseks.
- h. Edendada meetmeid inimkaubanduse ennetamiseks ja täielikuks kaotamiseks, sealhulgas võideldes kõigi asjaomaste kuritegude toimepanijate karistamatuse vastu. Edendada meetmeid kõigi ohvrite, eelkõige naiste ja laste abistamiseks ja kaitsmiseks vastavalt nende vajadustele, sealhulgas pakkudes vaimse tervise alast ja psühhosotsiaalset tuge ning kasutades soo aspekti arvestavat ja laste huve arvesse võtvat lähenemisviisi.

2. VASTUPANUVÕIMELISTE, KAASAVATE JA DEMOKRAATLIKE ÜHISKONDADE ÜLESEHITAMINE

Inimõiguste austamine on vastupanuvõimeliste, kaasavate ja demokraatlike ühiskondade oluline osa. Need ühiskonnad tuginevad läbipaistvatele ja vastutustundlikele institutsioonidele, esinduslikele parlamentidele ja osalevatele kodanikele ning tagavad turvalise ja võimestava keskkonna kodanikuühiskonna ja sõltumatu ajakirjanduse jaoks, et nad saaksid osutada probleemidele, mõjutada poliitikat, jälgida otsustajaid ja nende vastutust rõhutada. Inimõigused ja demokraatia on üksteisest sõltuvad ja üksteist tugevdavad.

2.1 Demokraatlike, vastutustundlike ja läbipaistvate institutsioonide edendamine

- a. Toetada võimude lahusust, kohtusüsteemi sõltumatust ja erapooletust, õigussüsteemi tõhusust, kvaliteeti ja vastutust ning põhiseaduslikke tagatisi partnerriikides.

- b. Toetada parlamentaarseid institutsioone nende järelevalve-, õigusloome-, esindus- ja eelarveülesannete täitmise suutlikkuse suurendamisel, sealhulgas vastastikuse teabevahetuse kaudu, et tagada õiglaste demokraatlike menetluste järgimine ja vajaduse korral nende täiustamine valimistevahelisel ajal.
- c. Parandada valimisprotsesside usaldusväärset ja kaasavat osalust nendes, toetades sõltumatuid kohalikke valimisvaatlusi ning nende piirkondlikke ja rahvusvahelisi võrgustikke, tugevdades valimiskomisjonide ja avalike haldusasutuste võimekust ning edendades kaasavaid õigusraamistikke ja nende tõhusat jõustamist.
- d. Tagada süstemaatiliste järelemeetmete võtmine seoses ELi ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) valimisvaatlusmissioonide soovitustega, kasutades nii poliitilisi kui ka koostöövahendeid. Edendada ühist lähenemisviisi, et võtta järelemeetmeid rahvusvahelises vaatluskogukonnas, eelkõige Aafrika Liidus, Ameerika Riikide Organisatsioonis ja ÜROs.
- e. Suurendada ELi valimisvaatluste rolli ELi laiemas toetuses inimõigustele ja demokraatiale, et tugevdada ELi muid peamisi välispoliitilisi eesmärke.
- f. Töötada välja valimisvaatlusmetoodika ja seda täiustada, et vaadelda ja hinnata sotsiaalmeedia ning muu digitehnoloogia kasutamist valimiskampaaniate ajal lähtuvalt rahvusvahelistest standarditest, eesmärgiga valmistuda valmistulemuste moonutamise katseteks ja neid vältida.
- g. Toetada selliste poliitikaraamistike väljatöötamist, mis teisendavad valimisi ja demokraatlikke protsesse reguleerivad veebivälised normid veebikeskkonda ning aitavad suurendada nende täitmise võimet. Tugineda selles valdkonnas võetud ELi meetmetele, sealhulgas väärinfovastasele tegevuskavale,⁴ komisjoni valimispaketile,⁵ väärinfot käsitlevale tegevusjuhendile⁶ ning tulevastele Euroopa demokraatia tegevuskavale ja digiteenuste õigusaktile.

---

⁴ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/action_plan_against_disinformation.pdf

⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/eu-citizenship/electoral-rights_en#electionsnetwork

⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

- h. Tõhustada demokraatlike institutsioonide toetamiseks kohalikul tasandil võetavaid meetmeid, sealhulgas toetada detsentraliseerimist ning läbipaistvat, kaasavat, osalus- ja vastutuspõhist kohalikku valitsemist.
- i. Pakkuda igakülgset abi korruptsiooni ennetamiseks ja korruptsioonivastaseks võitluseks, toetades avaliku halduse reformi, tulemuslikke korruptsioonivastaseid strateegiaid ja õigusraamistikke, sealhulgas rikkumistest teatajate kaitset ja tunnistajakaitset, selle valdkonna asutusi, parlamente, sõltumatut ajakirjandust ja kodanikuühiskonda, ning töötades välja korruptsioonivastased suunised. Toetada ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni ratifitseerimist ja rakendamist.
- j. Toetada kodanikuühiskonna organisatsioone avalike vahendite tõhusa, õiglase, läbipaistva ja vastutustundliku kasutamise jälgimisel ja sellele kaasaaitamisel ning tagada, et maksupoliitikas ja selle rakendamisel võideldaks ebavõrdsuse ja ebaseaduslike rahavoogude vastu ning soodustataks kaasamist.
- k. Toetada e-valitsuse algatusi, et suurendada avaliku sektori läbipaistvust ja vastutust, suurendades seeläbi üldsuse usaldust valitsuste vastu.
- l. Toetada inimõigusi ja demokraatiat käsitlevate teadusuuringute ja praktikast lähtuvate teadmiste arendamist, et anda sisend ja võimalused tõhusamatele meetmetele.

2.2 Arvestava, kaasava, osalus- ja esinduspõhise otsustusprotsessi edendamine

- a. Töötada selle nimel, et naised ja noored saaksid osaleda kogu oma mitmekesisuses võrdselt, täielikult, tõhusalt ja sisuliselt kõigis ühiskondliku ja poliitikaelu valdkondades ja tasanditel, sealhulgas kutsudes üles kaasama neid erakondade valimisnimekirjadesse ja suurendades kandidaatide võimekust.

- b. Toetada pluralistlikke erakonnasüsteeme ja suurendada erapooletult erakondade võimekust, aidates muu hulgas kohaldada rahvusvahelisi standardeid, mis käsitlevad läbipaistvat erakondade rahastamist, erakonnasisest demokraatiat ning kandidaatide ja ametisse astujate kaasavat valimist. Edendada ja toetada sel eesmärgil valimisi ja erakondi reguleerivate seaduste vastuvõtmist ning edendada võrdseid võimalusi valimisprotsessides. Toetada erakonnaülesete käitumisjuhendite väljatöötamist, mille eesmärk on hoida ära valimispettusi ja valimistega seotud vägivalda ning tagada parlamentide võimekus edendada ja kaitsta inimõigusi ja põhivabadusi.
- c. Suurendada erakondade ja järelevalveasutuste võimekust, eelkõige konflikti- ja üleminekuoludes. Toetada erakondadevahelisi liite ja mitme erakonna dialoogi ühist huvi pakkuvate poliitiliste küsimuste puhul.
- d. Toetada kodanikuühiskonna rolli nii avalikus kui ka erasektoris järelevalve tegemisel ja vastutuse tagamisel, edendades veebipõhise tehnoloogia kasutamist kooskõlas inimõigusstandardite, õigusriigi ja demokraatia põhimõtetega.
- e. Edendada demokraatlike protsesside, eelkõige eri osalejate poliitiliste ja teemapõhiste kampaaniate rahastamise läbipaistvust.
- f. Edendada kodanikuaktiivsust ja kõigi täielikku, diskrimineerimisvaba osalemist avalikus ja poliitikaelus. Kodanikuhariduse (sealhulgas kaugõppe) ja veebimeediapädevuse meetmed tuleks suunata eelkõige naistele, lastele, noortele, puudega inimestele, vähemustesse kuuluvatele inimestele, põlisrahvastele ja muudele haavatavas olukorras olevatele isikutele.

2.3 Sõltumatu ja mitmekesise meedia, teabele juurdepääsu ja väärinfovastase võitluse toetamine

- a. Toetada seadusandlikke algatusi, millega suurendatakse teabele juurdepääsu, meediavabadust, õigust eraelu puutumatusetele ja isikuandmete kaitsele kooskõlas Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega, ja nende tulemuslikku rakendamist.
- b. Edendada meediavabadust ning nii tava- kui ka veebimeedia mitmekesisust, toetades sõltumatute meediaväljaannete võimekust ja jätkusuutlikkust ning edendades juurdepääsu usaldusväärsele teabele, eriti valimiste ajal. Toetada uurivat ajakirjandust ja kodanikuühiskonda valitsuste töö ja inimõigustealaste kohustuste täitmise tulemuslikkuse järelevalves. Võidelda katsete vastu mõjutada ja survestada sõltumatut ja mitmekesist meediat.
- c. Toetada jõupingutusi, mille eesmärk on võidelda väärinfo, vaenukõne, vägivaldse äärmusliku ja terroristliku sisu vastu, sealhulgas edendades veebimeediapädevust ja digioskuseid ja säilitades samal ajal kõik põhivabadused. Tugevdada kodanikuühiskonna organisatsioonide ja sõltumatu meedia suutlikkust avastada väärinfot ja teabega manipuleerimist, paljastada neid juhtumeid ja suurendada üldsuse teadlikkust nendest. Toetada sõltumatut ja usaldusväärset faktikontrolli ja uuringuid ning uurivat ja muud ajakirjandust, sealhulgas kohalikul tasandil. Toetada kodanikuühiskonna algatusi, millega edendatakse usaldusväärset teavet ja vaba meediat.
- d. Toetada kõigile avatud, turvalise, taskukohase, võrdselt kättesaadava ja mittediskrimineeriva internetiühenduse tagamist. Võidelda internetiühenduste katkestamise vastu, eelkõige valimiste ja inimõiguste rikkumise kontekstis.

2.4 Inimõiguste- ning osaluspõhise lähenemisviisi tugevdamine konfliktiennetuses ja kriisilahenduses

- a. Toetada noorte, eelkõige noorte naiste, ja usupõhiste osalejate sisulist kaasamist ning nende täielikku, tõhusat ja sisulist osalemist kõigis jõupingutustes, mille eesmärk on ennetada hirmutegusid ja lahendada konflikte ning luua püsiv rahu ja seda säilitada.

- b. Suurendada rohujuuretasandi kodanikuühenduste, inimõiguste kaitsjate ja kodanikuliikumiste võimekust, et nad saaksid teha inimõiguste rikkumiste ja kuritarvitamiste korrapärasest järelevalvet ja neid dokumenteerida, sealhulgas konfliktiolukordades.
- c. Tugevdada valdkonnapoliitika dialoogides, konfliktiennetus-, arengu- ja humanitaarmedetmes ning katastroofiohu vähendamise strateegiates jätkuvalt seoseid inimõiguste (sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse), turvalisuse, keskkonnaseisundi halvenemise ja kliimamuutuste (mis on võimalik ohu mitmekordistaja) vahel.
- d. Tagada käesoleva tegevuskava ja ELi naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava (2019–2024) vastastikune täiendavus ning rakendada viimati mainitud tegevuskava tõhusalt.
- e. Tõhustada jõupingutusi relvakonfliktidest mõjutatud laste vastu toimepandavate raskete rikkumiste ennetamiseks ja nende lõpetamiseks ning toetada demobiliseerimist, pikaajalist taastusravi ja taasintegreerimist, tuginedes ka juba olemasolevatele ÜRO mehhanismidele ja parandades kooskõla nendega.
- f. Suurendada veelgi ELi inimõiguste poliitika ja kriisile reageerimise poliitika ja meetmete, sealhulgas inimõiguste- ja demokraatiaalaste riigistrateegiate vahelist poliitilist kooskõla ning tagada inimõiguste seadmine kriisile reageerimise ja konfliktiennetuse kõigi aspektide, näiteks ÜJKP missioonide ja operatsioonide, julgeolekusektori reformide ja rahuvahendamise keskmesse, pöörates erilist tähelepanu sellistele küsimustele nagu tsiviilisikute kaitse, sooline võrdõiguslikkus ning relvakonfliktidest mõjutatud lapsed.
- g. Töötada välja ELi inimõiguste hoolsuskohustuse täitmise poliitika, tagamaks et ELi julgeolekusektori toetus vastab, muu hulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonide ja operatsioonide kontekstis, inimõigustealasele õigusele ning rahvusvahelisele humanitaarõigusele, kui see on kohaldatav.
- h. Tagada ELi sõjaliste väljaõppemissioonide raames korraldatavate kolmandate riikide relvajõudude väljaõpete käigus jätkuvalt sihtotstarbelised rahvusvahelise humanitaarõiguse moodulid ja lisada sinna asjakohasel juhul ka sihtotstarbelised laste kaitset käsitlevad moodulid.

3. ÜLEILMSE INIMÕIGUSTE JA DEMOKRAATIA SÜSTEEMI EDENDAMINE

Üleilmse inimõiguste ja demokraatia süsteemi edendamine on ELi võetud mitmepoolsuse tugevdamise kohustuse alus. ELi strateegiline vastus muutuvale rahvusvahelisele keskkonnale on tugevdada ELi koosõla ja ühtsust mitmepoolsetel foorumitel, et laiendada ja süvendada kahepoolseid partnerlusi ning luua uusi piirkondadevahelisi koalitsioone.

3.1. Mitmepoolne koostöö

- a. Luua paindlikum ja tugevam partnerite võrgustik ning selles osaleda, sealhulgas valikulise probleemipõhise osalemise kaudu inimõiguste ja demokraatia edendamisel. Leida uusi partnereid, seada teatavate inimõigusi käsitlevate resolutsioonide puhul esikohale piirkondlike ja piirkondadevaheliste rühmadega koalitsioonide loomine ning tugevdada kontakte meie seisukohti jagavate riikidega.
- b. Teha riigipõhiseid ja temaatilisi resolutsioone käsitlevates küsimustes algusest peale koostööd kõigi ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmetega, eelkõige nendega, kellel on konkreetsete resolutsioonide suhtes EList erinev seisukoht.
- c. Suurendada strateegilist koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku bürooga nii kesktasandil kui ka piirkondlikes büroodes. Toetada selle büroo sõltumatust inimõiguste edendamisel ja nende järele valvamisel ning inimõiguste süvalaiendamisel kogu ÜRO süsteemis.
- d. Tugevdada Inimõiguste Nõukogu rolli inimõiguste üldise austamise tagamisel, sealhulgas selliste olukordade käsitlemise kaudu, kus rikutakse inimõigusi. Toetada ÜRO Inimõiguste Nõukogu tõhusust ja tulemuslikkust ning tagada suurem seotus ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee tööga ja koostoime muude rahvusvaheliste mitmepoolsete ja piirkondlike inimõigustealaste foorumitega.

- e. Toetada kodanikuühiskonna organisatsioonide sisulist osalemist mitmepoolsetel ja piirkondlikel inimõigustealastel foorumitel ning võtta nii avalikke kui ka kahepoolseid meetmeid survemeetmete vastu, mis on seotud ÜROga kas kohapeal või mitmepoolsetel foorumitel tehtava koostööga.
- f. Aidata tõhusalt ellu viia ÜRO peasekretäri *üleskutset tegutseda inimõiguste nimel*.
- g. Edendada inimõigusi valdkondadevahelise prioriteedina ÜRO reformide jätkuval rakendamisel ning tõhustada strateegilist koostööd ÜRO asutustega. Tõhustada ÜRO rahuoperatsioonide tööd ja suutlikkust tagada inimõiguste kaitse ja edendamine.
- h. Teha koostööd Rahvusvahelise Valuutafondi, Maailmapanga ning teiste mitmepoolsete ja piirkondlike arengupankade ja asutustega, et edendada head valitsemistava, vastutust ja läbipaistvust, tugevdades seeläbi raamistikku inimõiguste ja demokraatia tõhusaks edendamiseks.

3.2 Piirkondlikud partnerlused

- a. Tugevdada partnerlust Euroopa Nõukoguga, sealhulgas Veneetsia komisjoni ja Euroopa Nõukogu inimõiguste volinikuga, ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooniga (OSCE), et suurendada valikulise ja mitmekesise koostöö kaudu sidusust ja vastastikust täiendavust.
- b. Tugevdada piirkondlikku koostööd Aafrika Liidu, Ameerika Riikide Organisatsiooni, Kagu-Aasia Maade Organisatsiooni, Aasia-Euroopa kohtumise, Araabia Riikide Liiga ja Islami Koostöö Organisatsiooniga.
- c. Toetada ja julgustada piirkondlike inimõigusinstitutsioonide, sealhulgas inimõiguste kohtute ja inimõiguste edendamise ja kaitse eest vastutavate asutuste sõltumatute võrgustike vastastikust õpet.

3.3 Kahepoolne koostöö

- a. Tagada ELi kahepoolsete suhete (sealhulgas poliitilised, inimõigustealased ja valdkondlikud poliitikadioloogid, valimisvaatlusmissioonid, kestlikku arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra alusel tehtav inimõiguste ja töötaja õiguste järelevalve ning töötaja õiguste edendamine vabakaubanduslepingute raames) ja ELi mitmepoolse tasandi meetmete vaheline seotus ja koostoimed. Keskenduda jätkuvalt järelmeetmetele.
- b. Määrata inimõigustealase dialoogi ja partnerriikidega peetavate konsultatsioonide iga etapi jaoks kindlaks konkreetsed tegevusvaldkonnad ja võtta nende puhul järelmeetmeid, võttes üldiste tariifsete soodustuste kava raames soodustatud riikidega peetavates dialoogides eelkõige arvesse vaatluseesmärke, mis on seatud kestlikku arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra (GSP+) ning erikorra „Kõik peale relvade“ raames.
- c. Tugevdada inimõiguste nõuete rakendamist ELi kaubanduspoliitikas, sealhulgas üldiste tariifsete soodustuste kava kaudu ning edendades töötaja õigusi vabakaubanduslepingute kontekstis. Kasutada järelevalvemehhanismide täielikku potentsiaali ning edendada jätkuvalt läbipaistvust, teadlikkust ja kaasamist sidusrühmade puhul.
- d. Kasutada täielikult poliitiliste ja valdkondlike poliitikadioloogide koosmõju, sealhulgas eelarvetoetuse valdkonnas, et edendada partnerriikides inimõigusi, demokraatiat ja õigusriiki.
- e. Kohaldada inimõiguspõhimõtteid ja -standardeid ELi kahepoolses ja piirkondlikus koostöös, ajakohastades meetmestikku, mis sisaldab kõiki inimõigusi hõlmavat ELi õigustel põhinevat lähenemisviisi arengukoostööle⁷.

3.4 Kodanikuühiskond ja inimõigustega tegelevad riiklikud asutused

- a. Suurendada suhtlust sõltumatu ja pluralistliku kodanikuühiskonnaga, sealhulgas rohujuures tasandi kodanikuühenduste, inimõiguste kaitsjate, sotsiaalpartnerite (sealhulgas ametiühingute), sõltumatute meediaühenduste ja ajakirjanike, akadeemiliste ringkondade, õigusala töötajate, usupõhiste osalejate ja humanitaarabi organisatsioonidega, ning neile antavat toetust, et kaitsta nende õigust täita oma rolli ilma igasuguse hirmutamise, diskrimineerimise ja vägivalleta.

---

⁷ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209489%202014%20INIT>.

- b. Toetada sõltumatuid inimõigustega tegelevaid riiklike asutusi ja komisjone, ombudsmane ja võrdõiguslikkust edendavaid asutusi kooskõlas Pariisi ja Veneetsia põhimõtetega ning suhelda nendega, muu hulgas inimõigustealaste dialoogide käigus.
- c. Edendada struktureeritud ja korrapäraseid dialooge riiklike osalejate, kodanikuühiskonna (sealhulgas sotsiaalpartnerite) ja rahvusvahelise kogukonna vahel ning keskenduda jätkuvalt järelmeetmetele.
- d. Toetada ja tugevdada pikaajalisi partnerlusi ja koostööd kodanikuühiskonna osalejate, inimõiguste kaitsjate ja ühiskondlike liikumistega, kasutades muu hulgas täielikult rohujuuresandide organisatsioonide rahastamise võimalusi, sealhulgas Euroopa demokraatia rahastust.

3.5 Ettevõtlussektor

- a. Tugevdada rahvusvahelistel foorumitel ja partnerriikidega tehtavat koostööd, et aktiivselt edendada ja toetada ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rakendamiseks tehtavaid ülemaailmseid jõupingutusi, sealhulgas edendades riiklike tegevuskavade väljatöötamist ja rakendamist liikmesriikides ja partnerriikides ja asjakohaseid hoolsuskohustuse standardeid ning töötades juhtpõhimõtete rakendamiseks välja tervikliku ELi raamistiku, et parandada ELi tasandil meetmete kooskõla ja sidusust.
- b. Teha ettevõtlussektoriga koostööd inimõiguste ja korrupsioonivastaste meetmete ning vastutustundliku ettevõtluse, ettevõtjate sotsiaalse vastutuse, hoolsuskohustuse, vastutuse ja õiguskaitsevahenditele juurdepääsu parimate tavade osaluspõhise kaitse (näiteks tarneahelad, täisleppimatus lapstööjõu kasutamise) ning edendamise teemal.
- c. Toetada mitme sidusrühmaga protsesse, et töötada välja, rakendada ja tugevdada ettevõtluse, inimõiguste ja hoolsuskohustuse standardeid, ning suhelda arengupankade ja rahvusvaheliste finantsasutustega. Edendada piirkondlikke projekte, vastastikust õpet, heade tavade vahetamist ning rahvusvaheliselt tunnustatud suuniseid ja mehhanisme, mida sisaldavad näiteks ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted, OECD suunised rahvusvahelistele ettevõtjatele ning ILO kolmepoolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta.

- d. Toetada selgitustööd ja luua võimalused selleks, et ettevõtjad teeksid kodanikuühiskonna ja inimõiguste kaitsjatega koostööd inimväärsete töökohtade loomise, kestliku arengu ning naiste ettevõtluse ja majandusliku mõjuvõimu suurendamise nimel kogu tarneahela piires.
- e. Töötada välja äritegevuse ja inimõiguste, vastutustundliku ettevõtluse, era- ja avaliku sektori dialoogi ning hoolsuskohustuse alaseid vahendeid ja koolitusmaterjale, et ELi delegatsioonid saaksid tõhustada oma ettevõtluse ja inimõiguste valdkonna tegevust.

3.6 Rahvusvahelise inimõigustealase ja humanitaarõiguse järgimine

- a. Tugevdada ÜRO inimõigustealaste lepingute järelevalveorganite süsteemi ja ILO standardite järelevalvemehhanismi tõhusust ja tulemuslikkust.
- b. Toetada inimõiguste edendamise ja kaitsmise rahvusvaheliste ja piirkondlike mehhanismide, sealhulgas inimõiguste olukorra üldise korrapärase läbivaatamise käigus antud soovitude ja ÜRO lepingute järelevalveorganite lõppjäreldeuste tõhusat rakendamist.
- c. Edendada ja toetada ka edaspidi algatusi, mille eesmärk on parandada rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimist ja kaitsta humanitaaruumi. Tagada rahvusvahelist humanitaarõigust ja kriminaalõigust käsitlevate nõukogu kujundatud ELi seisukohtade rakendamine ning suurendada sellega seotud ELi meetmete nähtavust ja sidusust, sealhulgas strateegilise teavitustegevuse ja teadmussiirde kaudu.
- d. Toetada Rahvusvahelist Kriminaalkohut kui nurgakivi võitluses karistamatuse vastu kõige raskemate kuritegude puhul, mis valmistavad rahvusvahelisele üldsusele tervikuna muret, ning luua võrgustikke Rooma statuudi universaalsuse ja terviklikkuse edendamiseks.

4. UUED TEHNOLOOGIAD – VÕIMALUSTEST KINNIHAARAMINE JA PROBLEEMIDE LAHENDAMINE

Inimõigused kehtivad võrdselt nii veebis kui ka mujal. Digitehnoloogia peab olema inimkeskne ja inimõigustega kooskõlas. Uued tehnoloogiad saavad inimõiguste ja demokraatia kaitsmisele ja edendamisele märkimisväärselt kaasa aidata, muutes näiteks üldsuse osalemise lihtsamaks ja tulemuslikumaks, suurendades juurdepääsu avalikele teenustele, lihtsustades rikkumiste ja kuritarvitamiste dokumenteerimist ja toetades veebiaktiivsust. Siiski võib neil tehnoloogiatel olla ka negatiivseid mõjusid, nagu väärinfo ja vaenukõne levitamine, uute vägivallavormide ning eraelu puutumatusse õiguse rikkumiste ja kuritarvituste vormide ilmnemine, juurdepääsu hõlbustamine teatavale ebaseaduslikule sisule ja sealhulgas laste ärakasutamisele, väljendusvabadust ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi piirav ulatuslik jälgimine, aga ka diskrimineerimine ja struktuurilise ebavõrdsuse suurendamine. Sellist võimalikku negatiivset mõju tuleb vältida ja võtta tuleb vastumeetmeid.

4.1 Suutlikkuse suurendamine ja tulemusliku järelevalve tegemine

- a. Suhelda valitsuste, mitmepoolsete institutsioonide, sealhulgas ÜRO asutuste, kodanikuühiskonna, ettevõtjate ja ekspertidega, et jagada analüüse ja parimaid tavasid ning leppida vajaduse korral kokku meetmetes, mille abil tagada inimõiguste raamistike järgimine ja toetada digitaalajastu demokraatiat.
- b. Pakkuda suutlikkuse suurendamist ja muud tuge, et liikmesriikide ametiasutused saaksid tulemuslikult välja töötada ja rakendada veebikeskkonnas asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid (nt lastekaitse, vaenukõnevastane võitlus) ning kaasata sel eesmärgil andmeteadlasi ja muid asjaomaseid eksperte. Kaitse küsimuses puudujääkide vältimiseks peaksid digitaalsete küsimuste alased riiklikud õigusnormid kajastama inimõigustealast rahvusvahelist õigust.
- c. Edendada arutelu ja meetmeid, et uute tehnoloogiate, sealhulgas tehisintellekti pakutavaid võimalusi maksimaalselt ära kasutada, jälgides samal ajal tähelepanelikult, milliseid riske võivad need kaasa tuua inimõiguste ja demokraatia valdkonnas rahvusvahelisel ja riigi tasandil.

- d. Vahetada, sealhulgas veebipõhise meediapädevuse ja digioskuste parandamise abil, väärinfo, vaenukõne, äärmusliku ja terroristliku sisu vastase võitluse valdkonnas väljatöötatud parimaid tavasid ja saadud kogemusi, tagades samal ajal samal ajal inimõiguste standardite kaitse. Arutada veebiplatvormidega, sealhulgas sotsiaalmeedia ja digitaalmeediaga, selle üle, kui oluline on töötada välja iseregulatsioonil põhinevad lähenemisviisid veebis leviva väärinfo vastu võitlemiseks ja olla selle vastu võitlemisel ettevaatavam, töötades välja aruandlus- ja läbipaistvusstandardid, milles austatakse täielikult inimõigusi.
- e. Uurida regulatiivseid ja mitteregulatiivseid IKT-alaseid lähenemisviise kolmandates riikides inimõiguste ja demokraatia edendamise suhtes. Edendada rahvusvahelist parimate tavade jagamist inimõigusi arvesse võtva tehnoloogia reguleerimise valdkonnas.
- f. Toetada ELi töötajate kogemuste vahetamist ja töötada nende jaoks välja koolitusi, mis käsitlevad digitehnoloogia ja tehisintellekti praegust ja tulevast kasutamist, nende mõju inimõigustele ja demokraatlikele protsessidele kolmandates riikides ning seda, kuidas EL saab riske maandada ja võimalustest kasu saada.

4.2 Inimõiguste ja demokraatia edendamine digitehnoloogia, sealhulgas tehisintellekti kasutamisel

- a. Aidata töötada välja, hinnata ja rakendada raamistikke ja rahvusvahelisi standardeid inimõiguste ja demokraatia kaitsmiseks digikeskkonnas, korraldada ulatuslikke konsultatsioone ja teha laialdast koostööd, sealhulgas tehnoloogiaettevõtjate, platvormiteenuse osutajate, ülikoolide ja kodanikuühiskonnaga. Edendada nõuetekohast hoolsuskohustust (sealhulgas mõju leevendamise kavu) ja tulemuslikku inimõigustele avalduva mõju hindamist.
- b. Osaleda mitut sidusrühma hõlmavates protsessides, mis keskenduvad veebipõhiste raamistike inimõiguste mõõtmele, sealhulgas püüdes saavutada seda, et tehnoloogiaettevõtted edendaksid oma teenuste ja tegevuse kaudu aktiivsemalt inimõigusi ja demokraatiat.

- c. Kaitsta üksikisiku õigust eraelu puutumatusel ja andmekaitsele, sealhulgas digiruumi ja valitsuse ebaproportsionaalse juurdepääsu ja kontrolli kontekstis. Edendada lähenemist, mille tulemusel kõik saavutaksid kõrgetasemelise kaitse, võttes arvesse selliseid positiivseid näiteid nagu isikuandmete kaitse üldmäärus. Edendada liitumist Euroopa Nõukogu konventsiooniga üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automatiseeritud töötlemisel.
- d. Edendada ELi meetmeid ning toetada üleilmseid ja piirkondlikke jõupingutusi, mille eesmärk on tagada inimõiguste austamine, sealhulgas õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, ning demokraatlike põhimõtete järgimine uute tehnoloogiate, sealhulgas tehisintellekti, uurimisel, kavandamisel, arendamisel, kasutuselevõtmisel, hindamisel ja kasutamisel, tuginedes ELi enda lähenemisviisile, mis käsitleb eetilist tehisintellekti⁸.
- e. Edendada avatud, vaba ja turvalist internetti, sealhulgas jälgides internetiühenduse katkestamist, internetitsensuuri ja digitaalseid tavaid, näiteks selliseid, mis viivad massilise meelevaldse jälgimiseni, ja toetades samal ajal jõupingutusi väljendusvabaduse, meediavabaduse ja pluralismi kaitsmiseks veebikeskkonnas. Suurendada jõupingutusi, mis aitavad kodanikuühiskonnal uuest tehnoloogiast kasu saada, keskendudes eelkõige inimõiguste kaitsjate ja ajakirjanike riskide maandamisele.
- f. Edendada tehnoloogiatele ligipääsu kõigile, sealhulgas puuetega inimestele ja teistele haavatavas olukorras olevatele inimestele, juba uue tehnoloogia projekteerimise etapis, võttes arvesse kõiki sektoreid (sealhulgas haridussektorit).
- g. Tagada kohtumenetlustes tehnoloogia kasutamisel läbipaistvus ja vastutus, sealhulgas võimaldades elektrooniliste tõendite ja usaldusväärsete andmeturbemehhanismide kättesaadavakstegemist ja e-õigusasutuste tõhusat avalikku kontrolli.

---

⁸ Vt komisjoni valge raamat „Tehisintellekt: Euroopa käsitus tiptasemel ja usaldusväärsest tehnoloogiast“, COM(2020) 65 final, 19.2.2020.

5. TULEMUSTE SAAVUTAMINE ÜHESKOOS TEGUTSEMISE KAUDU

See tegevuskava võimaldab ELil reageerida tekkivatele probleemidele sihipäraste ja kooskõlastatud meetmete abil ning selle rakendamise ja järelvalve asjus tuleks korraldada ulatuslikke dialooge sidusrühmadega. ELi institutsioonid ja liikmesriigid teevad koostööd, et rakendada see üheskoos tegutsemisel põhineva lähenemisviisi abil, igäüks kooskõlas talle aluslepingutega antud pädevusega ning jagades häid tavasid ja teadmisi. Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja on oluline poliitiline osaleja ja tal on keskne roll tegevuskava suunamisel, et saavutada kestlik edu. Euroopa Parlamendil on inimõiguste ja demokraatia edendamisel oma eriline roll ja tähtsus. ELi delegatsioonidel ja asutustel, ÜJKP missioonidel ja operatsioonidel ning liikmesriikide saatkondadel on oluline roll inimõiguste edendamises ja kaitses ning demokraatia toetamises, nagu ka tegevuskava rakendamises riigi tasandil. Oluliste partnerite hulka kuuluvad ka ülemaailmsed, ELi ja riiklikud kodanikuühiskonna organisatsioonid.

5.1 Avalik diplomaatia ja strateegiline teabevahetus

- a. Luua teadlikkuse suurendamiseks ja arvamuste kujundamiseks tõhusaid sotsiaalmeediavõrgustikke, et tagada ulatuslikum osalemine ja sisu jagamine.
- b. Jagada teavet asjakohaste poliitikameetmete ja algatuste kohta, võttes arvesse avalikku arvamust ja kohalikke keeli, kasutades kampaaniapõhist temaatilist lähenemisviisi.
- c. Teha kindlaks viisid, kuidas mõõta avaliku diplomaatia ja kampaaniate tulemuslikkust, ning töötada välja kõige tulemuslikum sisu ja kõige tõhusamad üldsusega suhtlemise kanalid.
- d. Leida üles algatusega „Good human rights stories“ („Inimõigustealased edulood“) sarnased algatused, edendada neid veelgi ja kasutada nende potentsiaali, et toetada inimõiguste ja demokraatia valdkonnas uute positiivsete muutuste toimumist eri paigus.

5.2. Rakendamine, kontroll ja hindamine

Käesolevas tegevuskavas sisalduvate meetmete rakendamiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

poliitilised dialoogid; inimõigustealased dialoogid; valdkondlikud poliitikadialoogid; kestlikku arengut ja head valitsemistava stimuleeriva erikorra (GSP+) ning erikorra „Kõik peale relvade“ vaatlusmissioonid; valimisvaatlusmissioonid ja nende järelmeetmed; ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) tsiviil- ja sõjalised missioonid ja operatsioonid; asjakohaste ELi inimõigustealaste suuniste kasutamine koos konkreetsete vahenditega, et saavutada temaatilised eesmärgid; nõukogu järeldused; ÜRO Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee resolutsioonid; temaatilised ja geograafilised rahastamisvahendid (asjakohased programmid ja projektid); paindlik inimõiguste ja demokraatia toetus; otsetoetus inimõiguste kaitsjatele; kohtuprotsesside jälgimine; peamiste inimõigustealaste ÜRO lepingute, ILO põhikonventsioonide, rahvusvahelise humanitaarõiguse põhidokumentide ning muude asjakohaste konventsioonide ja fakultatiivprotokollide ratifitseerimist ja rakendamist toetav tegevus; inimõiguste kuritarvitamiste ja rikkumiste alased avaldused; ELi delegatsioonide töötajatele suunatud sihtotstarbelised koolitused; avalik diplomaatia ja sihtotstarbelised kampaaniad, konverentsid ja muud üritused; dialoog kodanikuühiskonna ja muude asjaomaste sidusrühmadega; piiravad meetmed.

ELi aastaaruanne inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas

Ajakava: igal aastal alates 2021. aasta juunist

- a. Võttes täielikult arvesse kestliku arengu eesmäärke, hinnata käesoleva tegevuskava rakendamisel tehtavaid edusamme ja selles sisalduvate meetmete õigeaegset rakendamist eelkõige ELi aastaaruande (inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas) temaatilises osas. Kohandada aruande struktuuri, et kajastada prioriteetsete meetmete rakendamist ja esitada järelevalveraamistik.

Vahekokkuvõte

Ajakava: 2023. aasta juuni

- b. Teha liikmesriike ja kodanikuühiskonda kaasates vahekokkuvõtte tegevuskava rakendamise ning kasutada tulemusi tulevase inimõiguste ja demokraatia tegevuskava sisendina.

Lõpphindamine

Ajakava: 2025. aasta juuni

- c. Viia läbi tegevuskava rakendamise lõpphindamine, kaasates liikmesriike ja kodanikuühiskonda.

Rakendamine ja järelvalve koostöös ELi liikmesriikidega

Ajakava: rakendamise jooksul

- d. Korraldada nõukogus korrapäraseid arvamuste vahetusi ja iga-aastaseid arutelusid tegevuskava rakendamisega seotud parimate tavade ning ELi institutsioonide ja liikmesriikide edusammude, kavade ja prioriteetide kohta, muu hulgas ELi inimõigustealaste suuniste rakendamise teemaliste arutelude kontekstis. Nende arutelude tulemusi kasutatakse sisendina ELi tulevases inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas.

ELi inimõigustealased suunised

Ajakava: vastavalt vajadusele

- e. Vaadata vajaduse korral ja vajalikul ajal läbi ELi inimõigustealased suunised, eelkõige ELi suunised kolmandate riikidega peetavate inimõigustealaste dialoogide kohta.

Inimõiguste ja demokraatia alased riigistrateegiad

Ajakava: 2021. aasta algus

- f. Tagada, et inimõiguste- ja demokraatiaalased riigistrateegiad, mis on välja töötatud ELi delegatsioonide ja ELi liikmesriikide saatkondade poolt kohapeal, kajastavad tegevuskava prioriteetseid meetmeid, võttes arvesse riigipõhist konteksti.

Euroopa Parlament

Ajakava: rakendamise jooksul

- g. Võtta järelmeetmeid seoses Euroopa Parlamendi resolutsioonide ja aruteludega, mis on seotud tegevuskava rakendamisega.

Koostöö kodanikuühiskonnaga

Ajakava: igal aastal alates 2021. aasta juunist

- h. Suhelda pidevalt kodanikuühiskonnaga tegevuskava üldise rakendamise teemal ja korraldada sihtotstarbelisi iga-aastaseid konsultatsioone.

Õigustel põhineva lähenemisviisi metoodika

Ajakava: 2024

- i. Laiendada selle meetmestiku ulatust, mis sisaldab kõiki inimõigusi hõlmavat ELi õigustel põhinevat lähenemisviisi arengukoostööle, kohaldades seda kõigi ELi välistegevuse programmide suhtes ja arendades edasi ühiseid õigustel põhineva lähenemisviisi algatusi liikmesriikidega, sealhulgas ühiste programmide kaudu.